

Läsnyckel

På plats i tiden 1 – Vide i Lund

Åsa Storck

Ill.: Anders Végh Blidlöv

På plats i tiden är en ny serie med fristående böcker som tar läsaren med på äventyr i historien. I denna första del befinner vi oss i Lund på 1100-talet och domkyrkan håller på

att byggas. Vide drömmer om att bli respekterad stenhuggare som sin far men när han en dag försöker hjälpa en hemlös flicka måste han trotsa både regler och sina föräldrar.

Innan du läser

Beskriv vad du ser på omslaget. Hur ser man på omslaget att det inte utspelar sig i nutid? Kan man se vem av barnen som är fattig? Vad är det barnet till vänster har i handen? Vilken roll tror du det föremålet kan ha i handlingen?

Läs titeln. I serie-titels design ingår också ett föremål – vad är det? Hur används ett sånt föremål? Varför finns det där, tror du?

Läs baksidestexten. Varför måste barnen gömma sig för vuxna tror du? Vad vet du om 1100-talet? Hur levde människor i en nordisk liten stad då?

Medan du läser

1. Kålroten

Vad är en kålrot? Hur ser en sådan ut?

Varför är kvinnan arg på flickan?

Varför tror du Vide bestämmer sig för att hjälpa flickan fast han har så bråttom? Vad skulle du ha gjort?

2. Ylva

Varför tror du att Vides mamma inte tycker om "trasungar och tiggare"?

Varför kan det ha varit förbjudet att tigga?

Varför tror du Vide nästan önskar att han inte hade frågat?

Vad är det för ett gömställe Vide tänkt ut tror du?

3. Natt

Vad är en "mäster" tror du?

Hur många alldeles egna ägodelar tror du att du äger?

Vad tror du Vide menar med att han är rädd för att oturen skulle komma tillbaka?

Om du hade smitit ut mitt i natten, vad skulle du varit mest rädd för skulle kunna hända?

Vad tror du Vide är mest orolig för?

4. Domkyrkan

Vilken är den största byggnad du varit inne i?

Varför tror du att inte vem som helst fick gå in i domkyrkan?

Vad tror du skulle hända om någon kom på Ylva och Vide inne i domkyrkan?

5. Ensam kvar

Vad menas med "tomt prat"?

Det är mitt i natten och barnen har bara månen som lampa. Men om Vide hade velat ha ljus, vad hade han då använt för lampa?

Tänk dig att du är Ylva och har varit med om det hon upplevt. Skriv/berätta som om du var Ylva om hur du känner dig just nu och vad du tänker på.

6. Rav

Idag använder vi ett annat ord än rav – kan du räkna ut vad vi kallar rav idag?
Varför tror du att Ylva inte sålt sin bit rav för att ska skaffa sig till exempel mat?
Vide vet inte vad han ska säga till Ylva när hon berättat sin historia... Vad skulle du velat säga till henne?
Vad gör Ylva efter Vides fall tror du?

7. Mejseln och drakens svans

Hur mycket i drömmen har hänt på riktigt?
Vad i drömmen stämmer inte med verkligheten?
Vart tror du hans mejsel tagit vägen?

8. Kryptan

Vide skulle hjälpa Ylva men nu är det hon som hjälper honom. Skriv eller berätta om någon gång du har hjälpt en annan person, eller blivit hjälpt av någon.

9. Drake med runor

Vad tror du händer när Vide kommer hem?
Kan du skriva ditt namn med runor?
När Vide lämnar sin mejsel hos Ylva är det som att han lämnar en garanti för att han ska

komma tillbaka. Har du varit med om någon situation där du lämnat en sak som bevis för något annat?

10. Utskälld

Vad tror du Ylva kommer göra med mejseln?

Vide får en örfil av sin mamma. Nuförtiden är det förbjudet att slå barn – men hur länge har det varit förbjudet i Sverige att slå barn?

Vad tror du Vides mamma tänkte när hon vaknade och upptäckte att Vide var borta?

11. Lyckodagen

Hur tror du Vide hade det innan lycko-dagen? Hur är Vides föräldrar?

12. Upptäckt

Hur länge tror du Vide sovit? Hur länge har Ylva varit ensam i kyrkan?

Vad tror du kommer hända med Ylva nu?

13. Fast

Männen tror att Ylva stulit och Vide är modig som vågar säga ifrån. Tror du det kan vara farligt för Vide att försvara Ylva? Vad skulle kunna hända?

14. En timme från och med nu

Vad tänker du om mäster Gudmund? Han har ju nämnts flera gånger i berättelsen, vad har du fått veta om honom? Verkar han snäll eller elak?

15. Underverk

En timme har gått – är faran över för Ylva nu? Hur reagerar mäster Gudmund på det han ser?

16. Hos mäster Gudmund

Mäster Gudmund och Ylva trivs med varandra och de har också flera saker gemensamt – vad kan du komma och tänka på som de har gemensamt?

Vad tror du det kan betyda för Vide i framtiden att han kan läsa och skriva?

Efter läsningen

Vad tyckte du var bra i boken? Finns det något i boken du undrar över eller skulle velat veta mer om?

Vad minns du bäst från handlingen?

När var det som mest spännande?

Finns det något du hade velat ändra på som du tycker skulle gjort boken mer spännande?

I slutet av boken står det: "Vide tänker på hur hans mejsel blev Ylvas räddning. Tänk, om han inte lånat ut den till henne den där morgonen, då hade mäster Gudmund aldrig upptäckt hennes talang och vad skulle då ha hänt med Ylva?" Vad tror du hade hänt med

Ylva? Hur har både Ylvas och Vides liv förändrats av att han valde att hjälpa henne från första början?

*

På Vides tid talade man inte likadant som vi gör nu och skrev inte heller likadant. Det alfabet vi använder nu började man använda i Sverige under medeltiden. Innan dess använde man runalfabetet – som Vide lär sig – som också kallas för "futhark". Den finns i lite olika versioner men kunde exempelvis se ut så här:

Kan du se varför det kallas för futhark?

I slutet av boken finns en mening Ylva skrivit åt Vide. Kan du skriva ett kort meddelande till någon som du översätter till runalfabetet?

Ylva skriver Vides namn och sätter in det i en draksvans. Kan du göra en fin teckning med ditt eget namn i en draksvans? Tips: Googla runstenar och de hur de kunde se ut.

*

På Vides tid var man inte omgiven av text som man är idag. Hur mycket text ser du en vanlig dag? Jobba gärna i grupp och tänk igenom en dag från morgon till kväll och fundera över var och i vilka sammanhang ni har sett eller läst skrivna ord. Ha ett stort pappersark framför er ni kan skriva ner allt ni kommer på och kanske också kan rita på.

Varför måste man kunna läsa och skriva? Kom på minst 10 anledningar.

*

Hur har fattiga människor tagits om hand förr? Vad hände om man inte kunde arbeta till exempel? Eller med barn som inte hade några föräldrar? Vad händer med fattiga människor i Sverige idag? Finns det tiggare nuförtiden?

*

Mat, kläder, språk – ja, mycket var säkert väldigt annorlunda från nu om man var barn på Vides tid. Men vissa saker är kanske sig ändå ganska lika nu och då? Vilka likheter tänker du kan finnas?

Åsa Storck, som skrivit boken om Vide, skriver i författarporträttet i slutet av boken: "Jag blundar och tänker: Om jag hade varit precis på den här platsen för tusen år sedan, hur hade mitt liv varit då? Vad hade jag jobbat med? Vad hade jag varit rädd för och vem hade

varit min bästa vän?” Så kan man fantisera ihop en historia – hur hade din berättelse utifrån Åsa frågor sett ut?

Åsa önskar också att hennes fantastiska egenskap skulle varit att kunna resa i tiden. Vilken fantastisk egenskap hade du önskat dig?

*

I boken berättas om en stor invigningsfest när domkyrkan invigdes. Har du varit på en invigningsfest någon gång? Vad var det i så fall man invigde? Kolla på nätet för att se om man har invigt någon bro, byggnad eller liknande nyligen där du bor. Finns det någon av de nyinvigda byggnaderna som kommer finnas kvar om 900 år tror du?

Vilken är den äldsta byggnaden där du bor? Hur såg livet ut där vid tidpunkten för när den byggdes?

*

Vide tycker att katter är lite otäcka och det berättas i boken att många tror att katter är onda. Katter är ett djur som ofta förekommit i skrock och folktro. Du har säkert också hört en del skrock om katter? Varför trodde man katter var onda?

Idag gör katter succé på sociala medier – har du något favorit-kattklipp?

Hegas arbetsmaterial kallar vi Läsnycklar – med fokus på samtal och bearbetning. Vi vill att böckerna ska räcka länge och att läsaren ska aktiveras på olika sätt och på olika plan. Ibland fokuserar Läsnyckeln mest på innehållet, ibland mer på genren, språket eller formen, det beror på vilken titel det gäller.

Välj ut frågor och uppgifter utefter vad som passar din klass/barngrupp. Jobbar du med yngre barn får förstås skriv-uppgifter förvandlas till något annat. Uppgifterna kan användas individuellt eller gemensamt i t ex boksamtal. Antingen jobbar ni med dem under läsningens gång, eller efteråt. Svaren på de flesta frågorna finns i texten – det finns inget facit i den här Läsnyckeln.

Mycket läsnöje!